

Från: Rita Georgiadis

Skickat: den 22 juni 2020 08:21

Till: 'thomas.axelsson@karlstad.se' <thomas.axelsson@karlstad.se>

Kopia: 'KBAB@karlstad.se' <KBAB@karlstad.se>

Ämne: Ramavtalsupphandling av arkitekter för hus byggnad

Diarienummer UH-2020-1

Sveriges Arkitekter har tagit del av upphandlingsdokumenten avseende rubricerad upphandling och får efter genomläsning lämna följande synpunkter.

Avsteg från branschens standardavtal ABK 09

I de administrativa föreskrifterna görs ändringar och tillägg i förhållande till bestämmelserna i branschens standardavtal för köp av arkitekt- och teknikkonsulttjänster, ABK 09.

Standardavtalet ABK 09 bygger på omfattande partsgemensamma genomgångar och har förankrats av huvudmännen i Byggandets Kontraktskommitté, BKK. Sveriges kommuner och landsting är en av medlemmarna i BKK och har således företrätt kommunala bolags intressen vid tecknandet av standardavtalet. Förordet till ABK 09 avslutas med följande text:

”Vid förhandlingsarbetet avseende ABK 09 har i övrigt målsättningen varit att utforma bestämmelserna på ett sätt som i lämplig omfattning och även utifrån ett övergripande branshperspektiv tillgodoser såväl beställarens som konsultens intressen vid genomförande av konsultuppdrag inom arkitekt- och ingenjörsvksamhet. ABK 09 bygger på en rimlig balans mellan rättigheter och skyldigheter som syftar till en ekonomiskt optimal riskfördelning mellan parterna. Ändringar av dessa bestämmelser ska därför undvikas.”

Ovan citerade utdrag av förordet uttrycker tydligt att huvudmännen bakom ABK 09 anser att avtalet är ett väl balanserat standardavtal som innebär att både beställar- och konsultintressen i rimlig balans har tillgodosetts och att ändringar av bestämmelserna därför ska undvikas.

Förordsuttalandet syftar särskilt på generella och standardiserade avsteg från de fasta bestämmelserna i ABK 09, vilket denna ramavtalsupphandling är ett exempel på. Däremot kan det i ett enskilt uppdrag finnas skäl att göra avsteg från ABK 09.

Anbudsgivande konsulter i ramavtalsupphandlingar ska inte behöva acceptera av beställaren ensidigt fastställda generella avvikelser från ABK 09. Ett frångående av ABK 09 innebär att standardavtalets villkor förskjuts till en annan nivå än vad parterna bakom standardavtalet har haft som utgångspunkt och undergräver respekten för de gemensamt framförhandlade och överenskomna standardavtalsbestämmelserna. I denna ramavtalsupphandling har följande omotiverade särskrivningar, ändringar och tillägg gjorts.

”AUC.32	ändring av ABK 09 kap 3 § 3
AUC.5	ändring av ABK 09 kap 5 § 8
AUC.614	ändring av ABK 09 kap 6 § 4
AUC.615	ändring av ABK 09 kap 6 § 5
AUC. 64	ändring av ABK 09 kap 6 § 13, tredje stycket
AUC. 71	ändring av ABK 09 kap 7 § 7
AUC.8	ändring av ABK 09 kap 8 § 1
AUC.8	ändring av ABK 09 kap 8 § 1 och 2
AUC.81	ändring av ABK 09 kap 8 § 1
AUC.9	ändring av ABK 09 kap 9 § 2”

Vid genomläsning är det framförallt ändringar, tillägg och särskrivningar gällande rätten till uppdragsresultat som framstår som ytterst anmärkningsvärda.

"AUC.7

Rätt till uppdragsresultatet

K garanterar att nyttjande av utvecklat, anskaffat eller tillhandahållet resultat av uppdrag inte innebär intrång i patent eller annan tredje man tillkommande immateriell rättighet. K ska hålla B skadeslös avseende anspråk från tredje man tillkommande immateriell rättighet. B ska snarast underrätta K om sådana anspråk framförs. Varje uppgörelse mellan B och tredje man avseende ovan angivna anspråk, ska godkännas av K, som inte utan starka skäl får motsätta sig detta.

Om intrång enligt ovan förekommit eller det är troligt att det förekommit ska K på egen risk och bekostnad antingen tillförsäkra B rätt att använda resultatet eller ersätta det med annat motsvarande, vars användning inte innebär intrång, eller ändra sådana resultat så att intrång inte föreligger. Dock får ändring eller utbyte inte innebära att funktionaliteten förändras.

AUC.71

Nyttjanderätt

Med ändring av ABK 09 kap 7 § 1, har B fri nyttjanderätt, med den begränsning som följer av 3 kap, 27 § Upphovsrättslagen, till samtliga handlingar liksom till de datafiler och elektroniska konfigurationer som handlingarna framställts ur, allt demonstrationsmaterial samt rättighet att använda de filer som framtagits i uppdraget. Vidare har beställaren fri nyttjanderätt till framtagna principer, typlösningar, detaljlösningar etc.

Med ändring av ABK 09 kap 7 § 7 äger B rätten att nyttja arbetsresultatet och därmed rätten att sätta annan konsult i sitt ställe utan att K ersätts för detta.

B har ingen skyldighet att för framtida uppdrag anlita den som skapat i uppdraget använda handlingar som har sin följd av eller härstammar från uppdraget.

K har inte rätt att utan skriftligt medgivande från B till tredje man föra vidare information, tekniska lösningar och annat som K erhåller från beställaren.

K får inte publicera eller på annat sätt nyttja utredningsmaterialet eller uppdragsresultatet utan B:s skriftliga medgivande med undantag för att använda materialet som referens eller i marknadsföringssammanhang.

AUC.72

Äganderätt till originalfiler och datafiler

Med ändring av ABK 09 kap 7 § 8 gäller att av K utarbetade ritningar, program, förslag, idéskisser, annan dokumentation och originalhandlingar liksom de datafiler (inklusive modellfiler) som handlingarna framställs ur, efter slutfört uppdrag ska vara B:s egendom. B äger fritt och efter eget gottfinnande använda materialet.

Resultat av K:s arbete ska användas i B:s förvaltnings- och förädlingsändamål, nu och i framtiden. Detta innebär att:

- material tillfaller B varvid B förbehåller sig rätten att fritt använda hela eller delar av materialet
- för originalhandlingar framställda med datorstöd gäller att äganderätten innefattar såväl utskrivna/utplottad originalhandling som kopia av datormedia (diskett, band eller dylikt)
- B övertar äganderätten till de handlingar som utgör resultat av uppdraget och som överlämnas i original eller kopior vid uppdragets slutförande
- B övertar äganderätten till de datafiler som överlämnas som förvaltningsunderlag i enlighet med given specifikation
- syftet med att B övertar datafiler är primärt att använda informationen i den egna förvaltningsprocessen. I denna ingår att underhålla och reparera, bygga om för ändrad verksamhet och byta ut installationer och byggdelar för nya krav, etc.

- för detta ändamål äger B rätt att fritt leverera kopior på papper och film samt kopior av datafiler till en av beställaren anlitad entreprenör och konsulter både under projektiden och under förvaltningstiden
- mottagaren av sådant material har ingen annan nyttjanderätt till materialet än det för vilket han blivit kontrakterad”

Enligt ABK 09 har beställaren rätt att använda och kopiera uppdragsresultatet för det med uppdraget avsedda ändamålet. I normalfallet har handlingar upprättade för visst uppdrag mycket begränsad användbarhet i andra uppdrag. Enligt ABK 09 kap 7 § 1 ges beställaren möjlighet att återanvända enskilda lösningar.

Eftersom det rör sig om ramavtal, där konsultuppdrag avropas löpande efter behov, innebär det att presumtiva anbudsgivare saknar möjlighet att bedöma konsekvenserna av angivna villkor för nyttjande- och äganderätt.

Förutom att beställaren tillskriver sig en oinskränkt nyttjanderätt till allt material kräver beställaren även rätten till de datafiler som handlingarna framställts ur. Beställaren äger således rätt att utan ersättning överlåta eller nyttja allt material i andra uppdrag. Dessa villkor är oacceptabla dels på grund av att det är oförutsägbart för leverantören att förutse konsekvenserna av villkoren och även för att de arbetsfiler som beställaren vill erhålla nyttjanderätt till ofta innehåller företagsspecifik information som saknar relevans för det aktuella uppdraget.

Att Beställaren tillskriver sig äganderätten till datafiler och elektroniska konfigurationer är omotiverat och förutsätter att konsulten behöver beställarens tillåtelse till nyttjande. Sådant villkor kan eventuellt vara befogat när det gäller upphandlingar av varor. Inom arkitektbranschen är det praxis att arkitektens yrkeskunnande redovisas genom referenser till genomförda projekt och det är även praxis i arkitektbranschen att arkitekt återanvänder framtagna lösningar eller delar av lösningar. En konsekvens av om presumtiva anbudsgivare skulle vara bundna av motsvarande villkor från tidigare beställare är att arkitekten kan bli förhindrad att ta fram den optimala lösningen i ett uppdrag.

KBAB anger bland annat att ”syftet med att B övertar datafiler är primärt att använda informationen i den egna förvaltningsprocessen. I denna ingår att underhålla och reparera, bygga om för ändrad verksamhet och byta ut installationer och byggdelar för nya krav, etc.” Här kan tilläggas att det inte krävs någon äganderätt för att underhålla och reparera, bygga om för ändrad verksamhet och byta ut installationer och byggdelar för nya krav, etc.

Med hänvisning till vad som ovan anförts anser Sveriges Arkitekter att de ändringar och tillägg i förhållande till ABK 09 som skett i denna ramavtalsupphandling inte är nödvändiga för att kunna upphandla arkitekttjänster för odefinierade projekt under ramavtalsperioden. KBAB rekommenderas därför att låta standardbestämmelserna i ABK 09 gälla i stället för de omotiverade och oskäliga ändringarna – särskilt gällande rätten till uppdragsresultat.

Erfarenhetsmässigt kan dessa ändringar och tillägg få den konsekvensen att anbudsgivare avstår från att lämna anbud, vilket i sin tur innebär att KBAB därmed riskerar att gå miste om ”bästa” anbud.

Svar emotses.

Med vänlig hälsning
Sveriges Arkitekter

Rita Georgiadis
Förbundsjurist/Legal Counsel

+46 (0) 8 5055 7723 (00)
+46 (0) 70 557 89 30

Sveriges Arkitekter
Box 5027, 102 41 Stockholm
Besöksadress: Storgatan 41, Stockholm

www.arkitekt.se

facebook.com/SverigesArkitekter

twitter.com/SvArkitekter

Instagram.com/Sveriges_Arkitekter

Sveriges Arkitekter

Sveriges Arkitekter är intresseorganisation för alla Sveriges arkitekter, inredningsarkitekter, landskapsarkitekter och planeringsarkitekter. Förbundet har drygt 13 000 medlemmar. Sveriges Arkitekter har en bred agenda: från fackligt arbete och branschbevakning till professions- och arkitekturfrågor. Ett viktigt mål är att åstadkomma goda betingelser för medlemmarnas yrkesutövning och därmed för arkitektur och planering.